

Laatste zondag van het kerkelijk jaar: Zondag Christus Koning

Gemeente van Jezus Christus

Beide lezingen van vanmorgen zijn ingewikkelde en moeilijke teksten. Menig predikant zou deze verhalen het liefst overslaan. Maar ze staan op het gemeenschappelijk leesrooster voor deze zondag, de laatste van het kerkelijk jaar op de grens naar advent. We ontkomen er dus niet aan.

Welnu, de Hebreeuwse bijbel (OT) bestaat, zoals u wellicht weet, uit drie delen. De thora (leefregels van God) staat aan het begin. En aan het eind de zogenaamde geschriften (psalmen, spreuken, prediker, hooglied). Het middenstuk bestaat uit het dikste pakket boeken, allemaal boeken van de profeten. Met als laatste profeet, de profeet Maleachi (mijn boodschapper). Hij wordt gesitueerd in de eerste helft van de 5^e eeuw v.Chr. Een tijd van maatschappelijke tegenstellingen en economische en sociale ontredde-ning.

In dit laatste profetenboek wordt pijnlijk duidelijk waarom die verzameling in het midden van de Hebreeuwse bijbel zo dik is geworden. Keer op keer ging het helemaal mis in de geschiedenis van God met zijn volk. Steeds weer zocht Israel zijn heil niet bij God en zijn gerechtigheid, maar ging het eigen wegen van onderdrukking en zelfverrijking. Reden voor de profeten voor heel veel waarschuwingen, boeken vol.

Vanaf de eerste profeet, Jozua, tot en met de laatste, Maleachi, wordt er onophoudelijk terugverwezen naar de thora van Mozes, aan wie God de opdracht gaf. "Zeg tegen de gemeenschap van Israel: Wees heilig, want Ik, de Heer, jullie God, ben heilig (Leviticus 19,2).

Profeten hebben gesmeekt, gesoebat, bedreigd, gehuild, gedeeld in het lot van het volk, getroost, hoop gegeven. Het heeft allemaal niks geholpen.

Hoor maar, Maleachi 2,11: "Juda heeft trouweloos gehandeld en in Israel en Jeruzalem heeft men zich gruwelijk gedragen".

De profetie van Maleachi is geschreven na de ballingschap. Na jaren van vernedering, ontheemding en vervreemding, zijn een aantal ballingen weer teruggekeerd naar Israel en proberen ze daar weer een bestaan op te bouwen. Daarbij zou je denken dat ze, na alles wat ze aan ellende hadden meegemaakt, toch wel een tikkeltje wijzer zouden zijn geworden. Dat ze niet in oude fouten en oude patronen zouden terugvallen. Tenminste dat hoop je. Maar dat viel behoorlijk tegen

Wellicht dat dat voor mensen individueel wel eens opgaat, Maar bij groepen-mensen blijkt dat heel lastig te zijn. Voor je het weet vallen ze al weer snel terug in oude fouten en patronen.

Ook onze eigen geschiedenis laat dat zien. De bevrijding van 1945 gaf in Nederland een euforisch gevoel. Wederopbouw was het kernwoord. In herboren Nederland zou er weer toekomst zijn voor iedereen. Toch niet voor iedereen, zo bleek al gauw. De voor-oorlogse hebbelikheden en voor-oordelen, bijv, over Joden, bleken hardnekkiger dan gedacht. Joden deden er eigenlijk niet toe.

Naar Joden die terugkwamen uit de kampen met traumatische ervaringen, werd niet omgekeken. Die moesten zichzelf maar redden. Wel moesten veel joden die na de Tweede Wereldoorlog terugkeerden naar, bijv. Den Haag, alsnog achterstallige belastingen betalen voor huizen en winkels die ze tijdens de oorlog waren kwijtgeraakt. Ook werden teruggekeerde Joden vaak gezien als degenen 'die er niet bij waren geweest' en geen deel hadden aan de collectieve Nederlandse oorlogservaring. Van wat de joden zelf hadden meegemaakt in de kampen kon men zich geen voorstelling maken en er was eigenlijk ook geen belangstelling voor.

Ook waren er instanties die zich verzetten tegen heropricting van een aparte joodse gemeenschap en Joodse instellingen. Deels om de scheiding tussen joden en niet joden ongedaan te maken en voor een ander deel omdat in christelijke kringen werd gedacht dat het voortbestaan van het joodse volk naast een christelijke kerk eigenlijk overbodig was.

Het lijkt vechten tegen de bierkaai, maar profeten leggen zich nooit neer bij alle onrecht en onverschilligheid. Bij de profeten van Israel is er altijd samenhang tussen geloof en sociale politiek. Mooie liedjes voor God zijn pas mooie liedjes voor God, als er is wordt omgezien naar mensen zonder rechten, naar slachtoffers van onderdrukking en uitbuiting.

Maleachi houdt in zijn boodschap tot zijn volk dan ook tot op het laatst voet bij stuk. Nog één keer haalt hij alles uit de kast (3,1vv).

“Let op, ik zal mijn bode zenden; hij zal de weg voor mij effenen. Onverwacht zal hij naar zijn tempel komen. Komen zal hij, zegt de Heer van de hemelse machten. Wie zal die dag kunnen doorstaan?.....Ik zal naar jullie toekomen om recht te spreken”.

De “dag des Heren” zal komen, niet als het einde van de wereld, maar als een einde aan deze wereld van ongerechtigheid en boosaardigheid. Niet als het einde der tijden, maar als het einde van deze tijd, de tijd van wanorde, honger, dood, ongelijkheid.

Ik zeg het jullie nog één keer, zegt de laatste profeet: God ziet om naar zijn volk, hij heeft ons lief. Hij is een barmhartige God, ondanks alles. Hoort naar hem. Er is een nieuw begin mogelijk. Hij vraagt niets anders van je dan dat je je om keert en een andere, de goede weg gaat, de weg van de thora. Dan gaat de zon van gerechtigheid over je op.

“Huppelend als kalveren die op stal hebben gestaan, zullen jullie naar buiten komen” (v.20). Het voorjaar is aangebroken. Eindelijk vrij.

Ook in Lukas 21 gaat het ook over de tempel in Jeruzalem. Het hoofdstuk begint met opmerkingen over het fraaie heiligdom. Er is een en al oog voor de schoonheid en schittering van het tempelgebouw. Reden voor Jezus om scherp in te zetten met een toespraak vol onheilspellende woorden. “Wat zien jullie hier, de schitterende gebouwen, de schone schijn van de architectuur, er zullen dagen komen, dagen waarop geen steen op de andere steen zal blijven staan; alles zal worden afgebroken”. |

Wat hier gezegd wordt over de ondergang van de tempel in Jeruzalem is geen voorspelling van het eind der tijden. Pogingen om het einde der tijden/van de wereld te berekenen zijn zinloos.

Wat Lukas hier beschrijft heeft betrekking op een zeer concrete, historische gebeurtenis, namelijk de verwoesting van de tempel in het jaar 70. Als Lukas zijn evangelie schrijft, heeft die verwoesting dus al in het verleden plaats gevonden, maar wat hij doet is Jezus die ramp zo'n veertig jaar tevoren laten voorspellen. Want het was toen in Jezus tijd al te voorzien, zo suggereert Lukas. Met de verwoesting van Jeruzalem kwam een einde aan wat er van het oude koninkrijk Israel nog was overgebleven: een armzalig, door de Romeinen bezet en leeggeroofd landje bij de zee. Met een koning, Herodes, die de tempel heeft uitgebouwd tot een gewelddadig machtscentrum, van gebedshuis tot rovershol. Jezus treedt met zijn waarschuwingen in de voetsporen van de oude profeten. Maar, zoals ook bij Israels profeten, blijft het in Jezus' toespraak niet bij de dingen die nu eenmaal gebeuren, altijd opnieuw tot op vandaag. We hoeven, denk ik, dan ook niet stil te staan bij alle details van de tempelrede van Jezus. Die vinden we dagelijks terug in onze kranten en op het televisiescherm, tot en met rampen en epidemieën.

Let op, zegt Jezus, laat je niet misleiden, dat is allemaal van deze tijd. laat je daardoor niet afleiden van wat komen gaat. Hij opent een perspectief dwars door alle rampzaligheid heen. Er komt een eind aan, zeggen de profeten, zegt Jezus. Er moet een eind aan komen. Jullie zullen het meemaken als jullie standvastig leven, volharden in het verlangen naar die nieuwe orde van gerechtigheid, het koninkrijk van God. De mensen (Lukas schrijft voor de mensen van zijn gemeente, die hij wil bemoedigen in barre tijden) moeten dat verlangen oefenen en hoog houden, door het doen van gerechtigheid. Een Joodse gedachte is dat de groei van het goede in ons midden onontbeerlijk is voor de komst van Gods koninkrijk. Er wordt rekening mee gehouden, er wordt op gerekend.

De vraag van Lukas is natuurlijk: zijn wij daarop gespitt, op die toekomst. Zijn wij in al ons doen en laten verbonden met dat koninkrijk, dat visioen? Dat visioen dat op allerlei plaatsen in de bijbel de toon zet. In allerlei beelden, van nieuw begin, nieuw leven, nieuwe lente, een twijgje dat opnieuw ontluikt, een weide vol huppelende kalveren, zegt Maleachi.

Verderop in Lukas 21 zegt Jezus: Wees waakzaam en bid onophoudelijk. Dat is niet je persoonlijk verlanglijstje indienen bij God.

Bidden is zuchten en vloeken, hopen en verwachten dat je de kracht krijgt om het uit te houden/vol te houden in nacht en ontij van deze wereld.

Bidden dat de nieuwe bloesems niet door de vorst van de nacht worden gesmoord, dat het kwetsbare, het goede mag doorzetten. "Verhaast de dag van uw gerechtigheid".

Je kunt natuurlijk ook zeggen, ach, waar doen we het voor. Het wordt toch nooit wat met deze wereld. David Grossman, een Joodse schrijver in Jeruzalem, aan wie eind deze maand de Erasmusprijs zal worden uitgereikt, vertelt in een interview, gisteren in het dagblad Trouw, deze legende:

Er was een man, die lange tijd, vrijdag aan vrijdag in zijn eentje, stond te demonstreren tegen oorlogsgeweld. Een journalist vraagt hem: je staat hier nu al jaren, denk je nu echt dat jij de wereld kunt veranderen? Waarop de man antwoordde: ik heb niet de intentie de wereld te veranderen, ik wil alleen niet dat de wereld mij verandert.

Het is een legende, zegt David Grossman, maar tegelijkertijd is het waar.

Inderdaad. Het is comfortabel om je standpunt te laten bepalen door gemakzucht, door het dictaat van anderen, door je aan te passen, door achter de meerderheid aan te lopen. Je voelt je beschermd, je kunt je angsten bezweren, onverschilligheid en wreedheid rechtvaardigen. Maar je verliest jezelf.

Laten we waakzaam blijven, bidden en zingen (=dubbel bidden > Augustinus).

Zingen, de oude en nieuwe liedjes van hoop en verwachting, liedjes van advent:

"Verwacht de komst des Heren *)

O mens, bereid u voor

Reeds breekt in deze wereld,

het licht des hemels door

Nu komt de vorst op aard".

Christus Koning wordt deze laatste zondag voor Advent genoemd,

Zo moge het zijn. Amen.

*) Slotlied 439 : 1.2.3